

НАУКОВІ АСПЕКТИ ОЦІНКИ РЕЗУЛЬТАТИВНОСТІ Й ЕФЕКТИВНОСТІ РОЗБУДОВИ ТЕРИТОРІЙ ВІДНОВЛЕННЯ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ

З посиленням повномасштабної військової агресії проти України у лютому 2022 р. зміни торкнулися соціально-економічних систем усіх рівнів управління та всіх сфер життєдіяльності, в тому числі й державної регіональної політики. З набуттям чинності Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо засад державної регіональної політики та політики відновлення регіонів і територій» від 09 липня 2022 р. № 2389-IX з'явилася нова функціональна типізація територій, що містить чотири складові: території відновлення, території з особливими умовами для розвитку, полюси економічного зростання, території сталого розвитку. У парадигмі економічного відновлення кожен із наведених типів територій гратиме специфічну, але не менш важливу роль, однак сьогодні, в умовах активних воєнних дій, найбільша увага прикута до територій відновлення як мікрорегіонів, територіальних громад, на території яких відбувалися бойові дії та /або які були тимчасово окуповані, та /або території яких зазнали руйнувань об'єктів критичної інфраструктури, соціальної інфраструктури, об'єктів житлового фонду внаслідок ведення бойових дій, а також які характеризуються різким погіршенням рівня соціально-економічного розвитку та значним переміщенням населення до інших регіонів та /або інших держав [1].

У липні 2023 р. було затверджено Постанову Кабінету Міністрів України «Про затвердження порядків з питань відновлення та розвитку регіонів і територіальних громад» від 18 липня 2023 р. № 731, положення якої визначають критерії, за якими територіальна громада відноситься до території відновлення (за умови наявності хоча б одного з них). Серед них:

- на території територіальної громади відбувалися бойові дії або її частина була тимчасово окупована;

- на території територіальної громади наявні руйнування об'єктів критичної та соціальної інфраструктури, об'єктів житлового фонду внаслідок ведення бойових дій та /або обстрілів;

- територія територіальної громади характеризується значним переміщенням населення до інших регіонів та /або інших держав та різким погіршенням рівня соціально-економічного розвитку за визначеним пулом соціально-економічних показників [2].

Разом із тим, у контексті економічного відновлення України набувають важливості дослідження, пов'язані не лише з теоретичними аспектами віднесення громад до територій відновлення, але й з подальшою оцінкою результативності й ефективності їх розбудови в умовах війни, щодо якої сьогодні ще немає системного бачення. Фрагментарна наявність статистичних даних соціально-економічного характеру у розрізі територіальних громад за останні два роки зводить до неможливості проведення оцінки рівня відновлення тієї чи іншої територіальної громади, однак даний аспект у найближчому майбутньому матиме велике значення для планування майбутньої життєдіяльності соціально-економічних систем на локальному рівні управління для відновлення конкурентоспроможних характеристик.

Важливо констатувати також недостатній рівень залученості громадянського суспільства до питань оцінки результативності й ефективності розбудови потенційних територій відновлення та цифровізації даного процесу, яка нині здійснюється лише сегментовано (здебільшого, Міністерством фінансів України у співпраці з міжнародною організацією U-LEAD у розрізі виконання місцевих бюджетів). Безперечно, активні бойові дії вносять суттєві корективи в життєзабезпечення територіальних громад України, однак вирішувати важливі питання соціально-економічного відновлення та відслідковувати його рівень необхідно вже сьогодні із залученням мешканців, а також представників науково-експертного середовища. Натомість, дані процеси наразі відбуваються переважно вакуумно: поміж кількох посадових осіб локального рівня, що спричиняє дефіцит інформації для всіх стейкхолдерів відновлення територій та провокує невдоволення від прийняття недостатньо обґрунтованих управлінських рішень.

Перспективи розбудови територій відновлення на теренах України вбачаються за умов розуміння представниками місцевої влади того факту, що прояви глобальних трансформацій посилюють поточну соціально-економічну нестабільність територіальних громад, тому відсторонення від формування теоретико-методичного інструментарію для оцінки результативності й ефективності вказаного процесу ускладнює ідентифікацію сильних і слабких сторін постраждалих від війни територіальних громад, а, відтак – їх відновлення.

Підсумовуючи дане дослідження, варто наголосити, що в умовах реалізації цивілізаційного вибору, який нині виборює Україна, економічні процеси також переживають часи великих трансформацій екзогенного й ендогенного характеру, які потребують пристосування або внесення відповідних змін. Так, повномасштабне російське вторгнення внесло суттєві корективи в життєдіяльність всієї нашої країни та змусило приймати нові управлінські рішення, що призвело до появи нових типів територій за функціональною ознакою на політико-економічній арені для прискорення відновлення постраждалих від війни територій. Дані прояви посилюються ще й з боку міжнародних викликів та очікувань, зокрема в контексті продовження шляху України за євроінтеграційним сценарієм, провокуючи виявлення тих чи інших вразливих місць у процесі відновлення національної та локальної економіки. Одним із таких вузьких місць на локальному рівні є уповільнене та сегментоване формування теоретико-методичного інструментарію для оцінки результативності й ефективності розбудови територіальних громад, які згодом будуть віднесені до територій відновлення та потребуватимуть більш прискіпливої уваги як з боку органів державної влади та місцевого самоврядування, так і з боку інших стейкхолдерів розбудови даних територій, що обумовлює вектор подальших наукових досліджень прикладного характеру в контексті вказаної проблематики.

Список використаних джерел:

1. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо засад державної регіональної політики та політики відновлення регіонів і територій : Закон України від 09 липня 2022 р. № 2389-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2389-20#Text>

2. Про затвердження порядків з питань відновлення та розвитку регіонів і територіальних громад : Постанова Кабінету Міністрів України від 18 липня 2023 р. № 731. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/731-2023-%D0%BF>